

tepaav

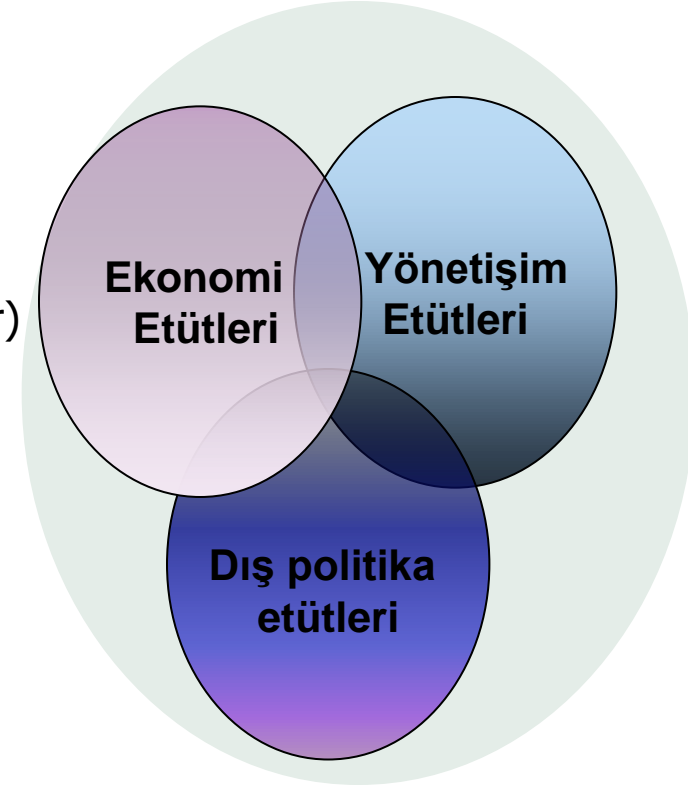
Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

2011'de enerji güvenliği meselesine nasıl bakalım?

13. Enerji Arenası
İstanbul, 8 Eylül 2011

Kısaca TEPAV

- Üç temel disiplinde araştırma kapasitesi
- Disiplinler-arası yaklaşımla odaklandığımız konularda referans kurum
 - Rekabet gücü ve bölgesel kalkınma
 - Bölgesel entegrasyon
 - AB uyum süreci
- İki boyutlu bir işleyiş modeli
 - Think-tank faaliyetler (yayınlar & organizasyonlar)
 - Projeler (strateji tasarımı & kapasite inşası)
- Enerji alanında rekabet politikası analizleri:
 - Elektrik dağıtım sektörü (2005)
 - Doğalgaz sektörü (2008)
 - Akaryakıt (2010)
- Etkinlikler
 - Avrupa Enerji Güvenliği ve Türkiye (LINKS ile beraber, 2007)
 - Doğu avrupa ve Orta Asya'da Enerji Görünümü (Dünya Bankası ile, 2010)

Çerçeve

- Türkiye nasıl dünyada ilk 10 ekonomiden biri olur?
 - 2011'e dair temel tespitler
 - Verimlilik artışları önemli, ya yatırım gereği?
 - Enerji maliyetlerinde neredeyiz?
- Enerji güvenliğinde neredeyiz?
 - Politika istikrarı: Hukuki güvenlik meselesi
 - Kaynakların çeşitlendirilmesi: Yenilenebilir enerji meselesi
- Sonuçlar

Temel tespitler

- Orta gelirden yüksek gelire geçiş aşamasındayız.
 - Yatırım ortamı hedefi vasatı yakalamamanın ötesine geçmek zorunda.
- Vasatın ötesine geçen reformlar için ortam oluşur mu? En azından 2015'e kadar
 - Etraf karışıkken nasıl reform yapılır? Özal reformları...
 - Kaybedeni olmayan reformlar
- Kısa vadede şirketlerin organizasyon yapıları ve iş planları değişebilir
 - Şirketlerimizin iş yapmasını kolaylaştıracak bir ortam lazım

Onuncu büyük ekonomi olmanın anahtarı verimlilik artışlarında

		Nominal GSYİH	Çalışan başına üretim
1	ABD	14,582,400	104.9
2	Çin	5,878,629	7.9
3	Japonya	5,497,813	87.9
4	Almanya	3,309,669	85.4
5	Fransa	2,560,002	99.5
6	İngiltere	2,246,079	77.6
7	Brezilya	2,087,890	94.8
8	İtalya	2,051,412	89.7
9	Hindistan	1,729,010	4.1
10	Kanada	1,574,052	92.4
11	Rusya	1,479,819	21.2
12	İspanya	1,407,405	76.3
13	Meksika	1,039,662	23.7
14	Kore	1,014,483	42.6
15	Avustralya	924,843	82.2
16	Hollanda	783,413	91.1
17	Türkiye	735,264	32.5
18	Endonezya	706,558	6.5
19	İsviçre	523,772	113.4
20	Polonya	468,585	31.3

■ Türkiye, işgücü verimliliği açısından 14.sırada

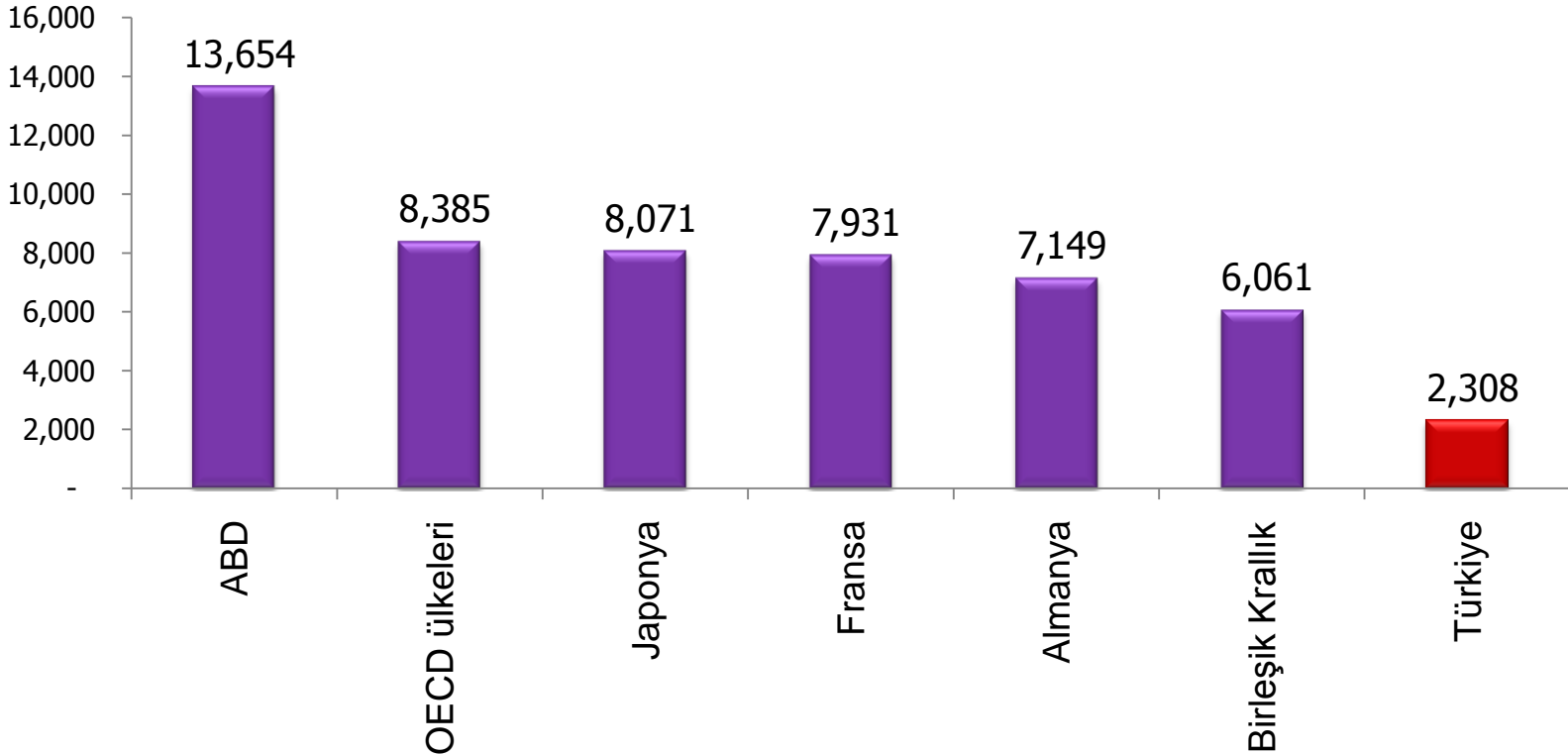
■ Gelişmiş ülkelerin çalışan başına üretimi 80-110 \$ arasında

■ Verimlilik artışı büyümenin anahtarı

→ Çalışan başına üretim 32.5 \$'dan 71.7 \$'a çıkmalı

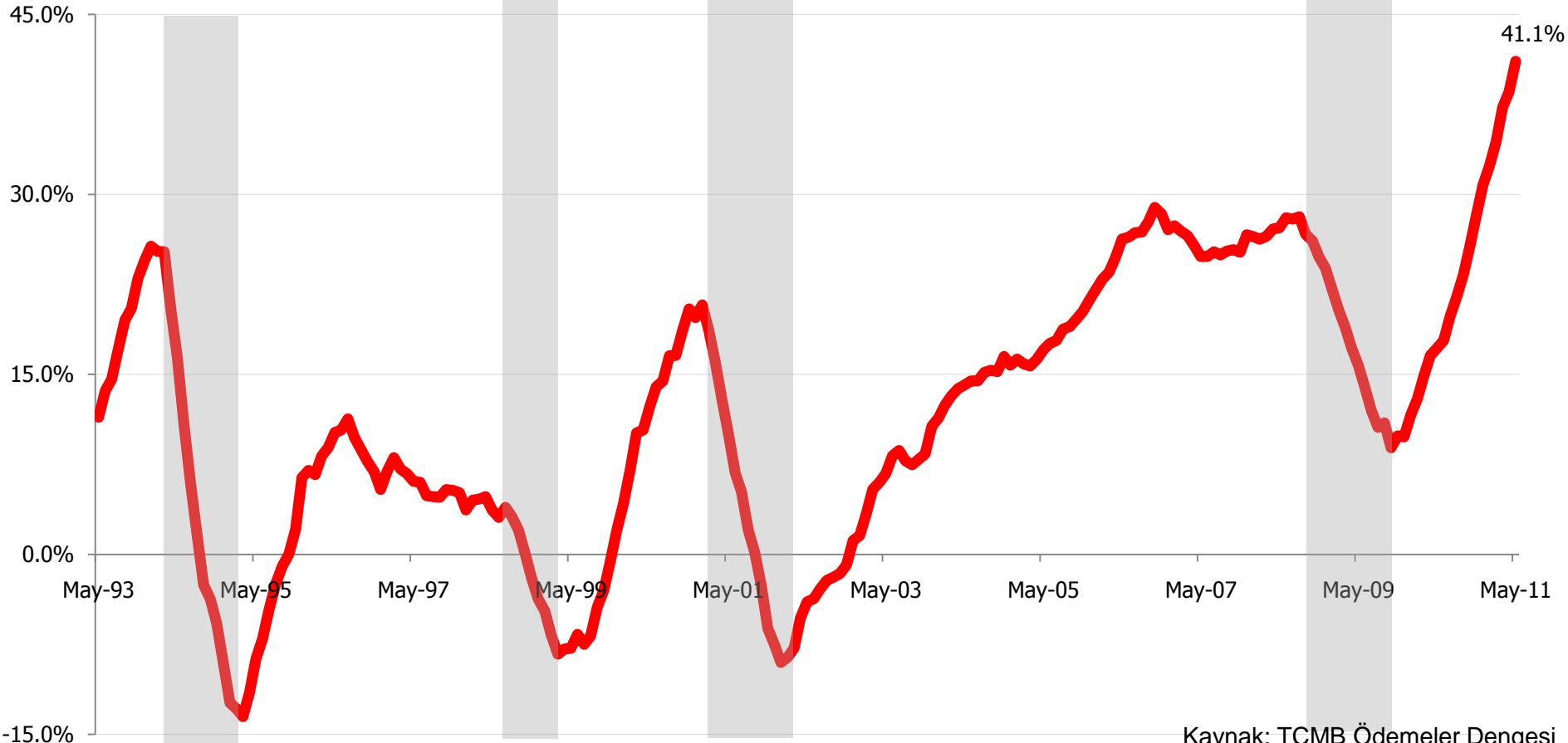
İlk on ekonomiden biri olmak kişi başına elektrik tüketimimizin üç katına çıkması anlamına geliyor

Kişi başına düşen elektrik tüketimi (kWh/nüfus)

Bunu yaparken bir de yapısal bir cari açık problemiyle karşı karşıyayız

Cari Açığın İhracat ve Hizmet Gelirlerine Oranı (12-aylık küm.)

Bu tablo içinde enerji özelleştirmeleri neden önemli?

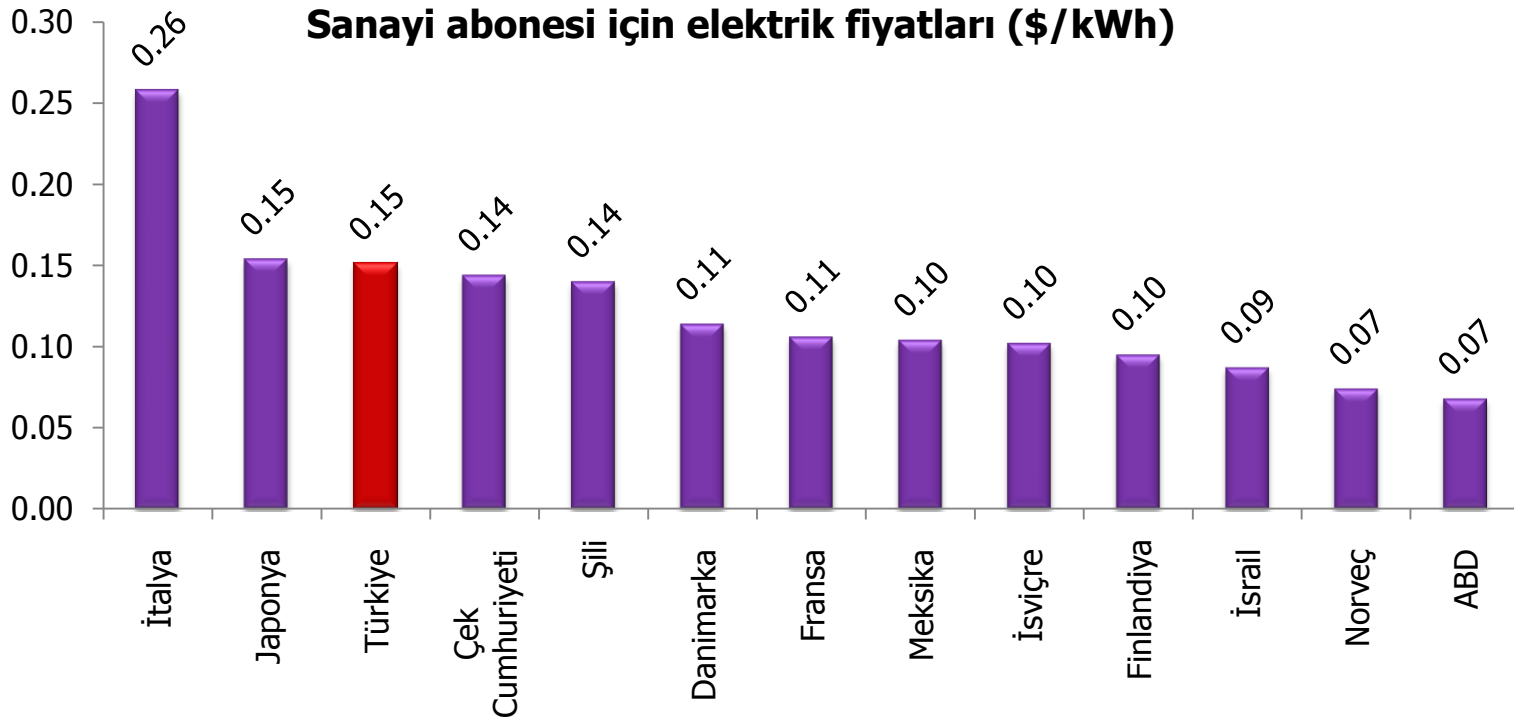
2010 yılı enerji özelleştirmeleri ile ilgili bilgiler

Kaynak miktarı	12,3 (milyar \$)
Bir yıldaki toplam birleşme ve satın alma miktarı içindeki payı	%42
Cari açığa oranı	%25
Toplam kamu dış borç stokuna oranı	%14

Kaynak: Deloitte 2010 Birleşme ve Satın Almalar Raporu, Hazine Müsteşarlığı

- Uzun vadeli kaynak girişi
- Özelleştirmelerin %17'si doğrudan yabancı yatırım, kalanı da büyük ölçüde yabancı kredilerle finanse edilecek

Enerji maliyetlerinin sanayimizin rekabet gücüne katkıda bulunduğunu söylemek güç

OSB'lerdeki enerji fiyatları, otoprodüktörler sayesinde nispeten daha düşük

	Türkiye – başlıca OSB'lerde sanayi elektriği (\$)					İsrail (\$)
	Gebze	Manisa	Kayseri	Ankara	OSB Ortalaması	
Elektrik (USD, kw/h) (KDV Dahil)	0.093	0.087	0.113	0.120	0.103	0.095
Doğal gaz (USD / m3)	0.348	0.488	0.399	0.399	0.41	0.37
Motorin (USD / litre)	2.447	2.433	2.453	2.447	2.45	2.2
Benzin (USD / litre)	2.687	2.700	2.733	2.700	2.71	2.0

Enerji sektörü, 10. büyük ekonomi olma yolunda bir kapasite kısıtı mı yoksa kolaylaştırıcı mı olacak?

- Türkiye ekonomisi büyürken enerji talebinin artması kaçınılmaz
- Özel sektör yatırımları kritik
 - Artan talebin karşılanması
 - Arzın öngörülebilir olması
 - Fiyatların rekabetçi bir düzeyde kalması
- Özel sektör yatırımları için gerekli yatırım ortamı için önkoşul nedir?

Önkoşul: Hukuki güvenlik

- Yeni KHK Bağımsız İdari Otoriteler için ne anlama geliyor?
 - İdari denetimin ne olduğuna dair belirlilik sağlanmalı
- Bağımsız İdari Otoriteler denetimsiz miydi?
 - Yargısal denetim: Danıştay
 - Mali denetim: Sayıştay
 - Genel işleyiş: Devlet Denetleme Kurulu
- Hükümet politikaları ile genel uyum
 - Kurul üyelerini zaten hükümet atıyor

Hukuki güvenliğin esası, kural hakimiyeti

- Ancak teknik konuların bağımsız kurul yetkisinde olması lazım
 - Teknik – idari konu ayrımı son KHK ile bulanıklaştı
- Kural hakimiyeti yatırımcı için kritik
 - Özellikle enerji gibi yatırımların uzun vadede amorti edildiği endüstrilerde
- Kuralların uygulanması kadar, kuralların nasıl değişeceğine ilişkin kurallar da önemli
 - Kanun - KHK

Hukuki güvenlik enerji güvenliği için yeterli mi? Arz güvenliği unutulmamalı

2011'de neler oldu?

- Arap Baharı
- Fukuşima nükleer kazası

Sonuçlar

- Petrol ve doğalgaz fiyatları nereye?

→ Hızla büyüyen tüketici orta sınıf

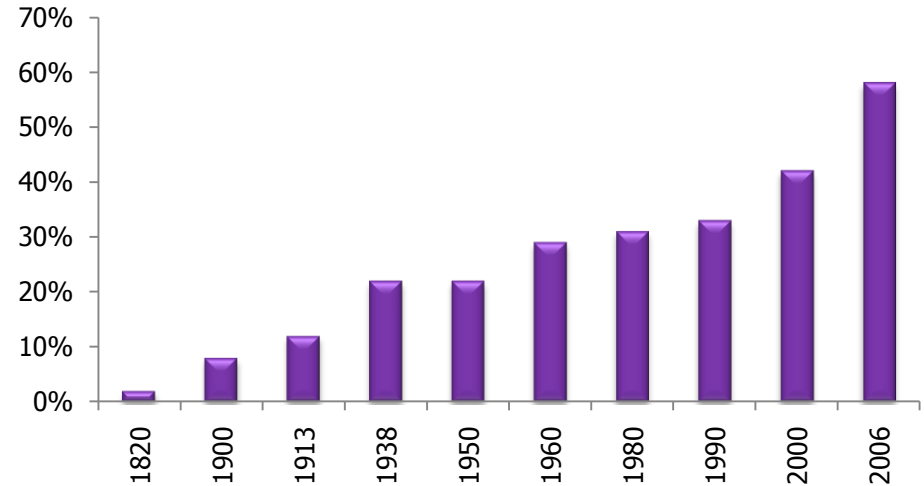
- Nükleer ne kadar mümkün?

→ Türkiye'de nükleer santral kurulmalı: %32

→ İlimde nükleer santral isterim: %14

Kaynak: A&G

Orta sınıfın (10-100 dolar günlük gelir) toplam küresel nüfus içinde payı

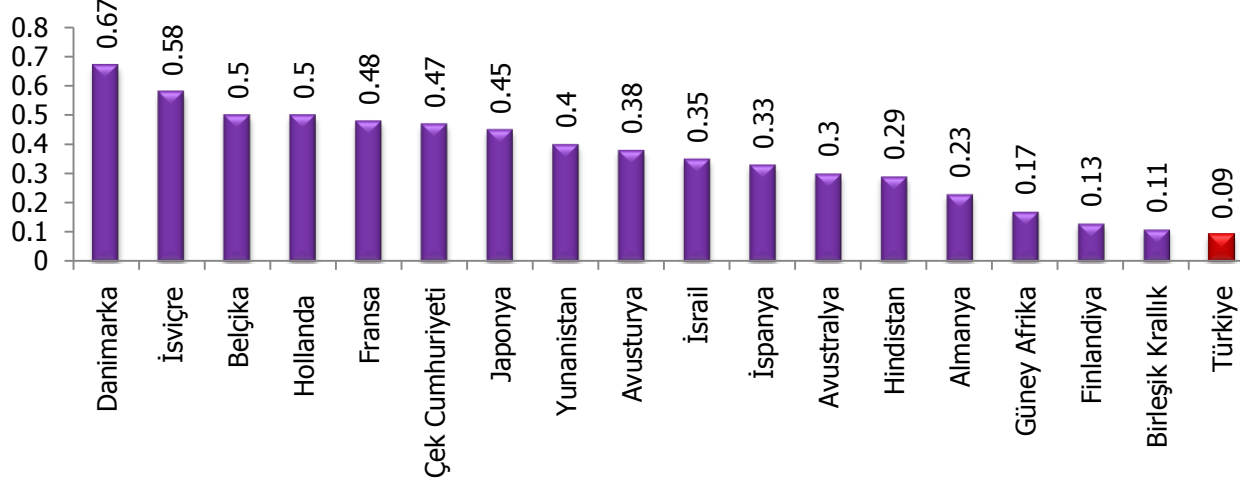

Kaynak: Surjit Bhalla (2008),
The Middle Class Kingdoms of India and China

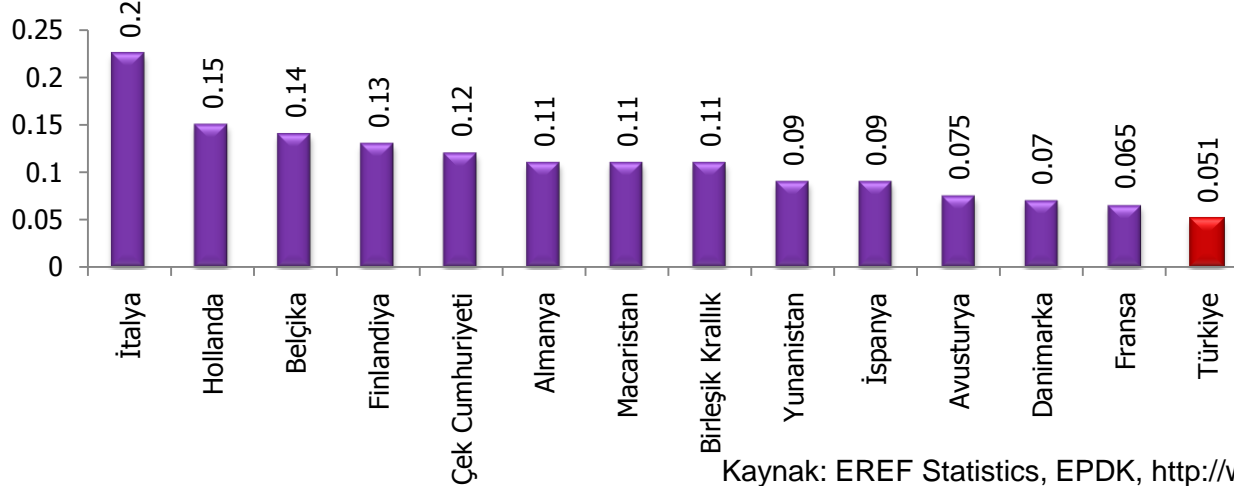
Enerji kaynaklarımızı çeşitlendirmemiz ve yerelleştirmemiz lazım

Yenilenebilir enerjide lider mi, sürüden biri mi olacağız?

Güneş enerjisi tarifesi (feed in tariff) (€/kWh)

Rüzgar enerjisi tarifesi (feed in tariff) (€/kWh)

Yenilenebilir enerjide lider olmak neden önemli?

- Arz güvenliği ve cari açığa katkı
- Başka endüstrilere olumlu etkiler
 - Yenilenebilir enerji bir sanayi politikası aracı olabilir mi?
 - Makine sektörümüzün gelişimi ile yenilenebilir enerjiyi beraber düşünebilir miyiz?
- İnovasyona dayalı girişimciliği geliştirmek için için kilit sektörlerden biri
 - 2010'da ABD'deki VC yatırımının %17'si (3,5 mil \$) yenilebilir enerjide

İnovatif bir yenilenebilir enerji stratejisine ihtiyacımız var

- Yenilenebilir enerji bir bölgesel kalkınma politikası olabilir mi?
 - Bölgesel farklı tarife ya da doğrudan maddi destek uygulamaları
 - Temiz enerji şehirleri (pilot uygulamalar)
 - Bölgesel kalkınma ajansları ile politika koordinasyonu

Sonuç

- Türkiye dünyanın onuncu büyük ekonomisi olabilir
 - Verimlik artışları
 - İmkanlar setinin geliştirilmesi, yatırım ortamının geliştirilmesi
- Yabancı yatırımlar için politika istikrarı önemlidir
 - Bağımsız idari otorite, politika istikrarının simgesidir.
 - Politika istikrarı için güçlü bir amaç setine de ihtiyaç vardır
 - Yenilenebilir enerji ,kaynakların çeşitlendirilmesi için önemlidir
- Enerji politikası boşlukta yazılmaz
 - Enerji Bakanlığı ile politika koordinasyonu önemlidir.
 - Dış politika
 - Çevre politikası
 - Sanayi politikası
 - Bölgesel kalkınma politikası